

UJ KELELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

„Zion“

Alakja husos és karcu, bordái ropogós-rugalmas acél, kéményei még alig kormosak a füstől, zománca fehér és kék, a szaga új: minden csillog rajta a frisseségtől és a tisztaságtól. A marseillei hajóépítőművészet vadonatúj csodája. Alig néhány hete, hogy vízrebocsátották: csend volt, tőztpoharak nem kocogtak, táviródrótok se zúgtak, csak a vasmacska láncai csörömpöltek valami kellemes alban, amint egyre lejjebb ereszkedtek és feneket kerestek. Most sincs semilyen ünnep, csak egy nyolcsoros párisi távirat jelenti, hogy a „Zion“ kifutott. Marseille kikötőjéből futott ki thalatta, thallatta, és elindult első útjára, végig a Földközi tengeren. Három nappal a ciszta világkongresszus összejelése előtt történt ez a nesztelen kifutás s most mire az első két nap lezajlott, már rég keresztülisklott a „Zion“ a Bonifacio-csatornán, amely a francia Korkika és az olasz Szardínia között visz át a messz-színai szoroson, amely Sziciliát az olasz csizma-orrától tépi el, felkanyarodott az Otrantó-uton a kékvízű Adriába, hogy köszöntse Velence lagunáit és egy-két napra horgonyt vessen Triszben. Talán előzőleg Nápolyt is látta, mert most indul ki az életbe s neki minden országok kikötőjét látnia és ismernie kell, hogy élhessen és szüntelenül szaladjon cél felé; talán már holnap ott lesz az Aranyzarv-öbölben, hogy ott is felszedje a hazatérő emigránsokat. S a gyönyörű és hasznos konstantinápolyi vizit után visszasiklik a Marmarára, át a Dardanellákon, az Egei tenger szigetvilágán keresztül, a zöld Kykládok s az aranyló Sporádok között, egy ideig szorosan az anatóliai parti vizeken, s a kék ködföggel a fejkön még leköszönnek a Taurus mogorva hegyei; szután elevez a biborló Ciprus mellett, melyet a biblia Kítim szigetének nevez s amely a messzi tengerre osztja hatszer illatos örökmájusát. Thalatta, thalatta, és lering a gőzös a palesztinai partokig, a soha el nem nyugvó, sziklákat paskoló viharos jaffai vizekig, befut könnyedén a kikötőbe, felszökötti legmagasabb árbócára a kék-fehér kobogót, megfújja a kürtöket s élesen-harsányan a szírnákba bugat: „Megérkeztem, thalatta, itthon vagyok.“

Száz hajó fut ki naponta az árbocok ropant piacáról, a marseillei kikötőből, száz, de talán háromszáz. Öregék és újak, vadonatúj típusok, amelyek már megkóstolták a sós mindenséget és ujoncok, amelyek először szagolnak tengert. Mi ez a „Zion“ a százak között? Igénytelen tétel: egy hajó, amit elkönyvelnek a vaskos kikötőkönnyvek rubrikaiba. Semmi-ség. És nekünk mégis Kolumbusz Kristóf árbocosa ez az új gőzhajó, egy egész világot jelenthet. Mert ő az első zsidó tengerhajó, az első, amely a kitűzés óta a zsidó hazát és az idegen világokat hozza össze, ma még csak azon a vizen, amit a biblia nagy tengernek nevez, de holnap az óceánok határtalanján. Kétezer évvel ezelőtt sok-sok árbocosunk szaladgált a tengeren, amelyek Ofírib mentek és Társisba s a messzi Indiába, nyugat felé a hellén, a római, a gall világgal kereskedtek s felmerészkedtek néha Británia szeszélyes kikötőig is. A középkorban volt itt-ott egy-egy gazdag genovai vagy velencei zsidó kereskedő, akiknek gályái jártak a tengeren, de ezek nem voltak zsidó hajók, csak zsidók hajói, az első zsidó hajó kétezer év óta ez a „Zion“, amely kékfehér színekkel szeldesi a Középtengert.

Meg kell öröközni a dátumot: ezercilencszázhuszonegy augusztus huszonkilenc. Ezen a

napon futott ki. Augusztus harmadikán már kinn rohani a szabad tengeren. Karlsbadban ugyanezen a napon gyűlt össze tanácskozásra a Keren Kájémeth Lajiszrael, a Memzedi Alap konferencia. Mielőtt a nagy kongresszus dönt a nagy dolgokról, el kellett dölni az alapvető problémánál: Erec Jiszrael földjéről. Föld nélkül nincs ország, a földet meg kell szerezni. És miközben a tanácskozás a földről folyik, csaknem észrevétlenül a tengert is hozzahódítjuk ősi parlamenti országunk földjéhez. Igen, a „Zion“, amelyen egyetlen messzihorú hajó-ágyu sincs, egyetlen gépfegyver, de talán egyet-

len puska sem, hódította meg, rosszul mondjuk, visszahódította a tengert, hogy megint a miénk is legyen, hogy újra részünk legyen benne, mint minden népnek, amelynek országa a tengerpartja van. Eddig csak úgy volt a miénk, mint amit bérbeadnak egy-két hétre, ha új hazát ment keresni a hazátlan: most visszakapjuk örökre. A szimbólum is biztat: a „Zion“ nem fedelkereső földőfutókat vesz a fedelére, de hazatérőket. Ma még egyedül van, holnap társai lesznek. Akik reászáltnak, megvidámodnak: zsidó hajón zsidó vizen zsidó földre — az ősi élet felé mennek.

Sir Thomas Cuninghame Nyugatmagyarországra érkezett

Dr. Dawy kormányzó nyilatkozata — Gróf Bánffy Miklós viszsavontat lemondását — Csehszlovákia és Jugoszlávia csapatokat koncentráll a határon

— Az Új Kelet tudósítójától —

Sopronban az utolsó órában nyugalm volt. Nagyszámú antant-tiszt érkezett a nemzetközi bizottság megerősítésére a városba. A régi osztrák határt Ausztria újabb csapatokkal erősítette meg. Az alsóausztriai határon, Ebenfurth—Wiener-Neustadt—Aspangvonalon négy zászlóalj áll gépfegyverrel és tüzezzel. Az érkező vonatok szigorú ellenőrzés alatt vannak.

Wiener-Neustadtban egész reg kemény fogtak el.

Magyar felkelők több helyen betörték a steier határon. Így többek közt Hohenbrucknál, ahol azonban az osztrák katonaság visszaverte a támadást. Proisegnél és Lafnitznál magyar csapatok raboltak. Az osztrákok tisztitómunkája folyamatosan van. A határról a lakosság menekül.

Dr. Dawy a nyugatmagyarországi helyzetről az egyik bécsi újságrónak a következőképpen nyilatkozott:—

— A csendőreink által megszállott területen már működik az osztrák közigazgatás.

Tegnap összejövetelt tartottam a Burgenland részére kijelölt tisztviselőkkel. Az a csendőrállomány, amely rendelkezésre áll és azok a csapatok, amely biztosítják a határt, elégségesek ahhoz, hogy a lakosságban a biztonság érzését keltsek. Ausztria elég erős ahhoz, hogy minden körülmények között megvédje magát. A csendőrség pompásan dolgozik és feláldozza magát a nehéz feladatnak. A lakosság magatartása is feltűnő minden várakozásunkat. Az emberek a legnagyobb bizalommal fordulnak hozzánk és

bezzünk a felzabardított látják.

A következő napokon lépésről lépésről fogjuk megtisztítani a magyar irreguláris és reguláris alakulatoktól az első zónát. Annál tovább nem mehetünk, mert megfűtötte a nemzetközi bizottság. De remélünk kell, hogy a nagykövete tanácsa elég erős lesz ahhoz, hogy Magyarország ellentállását megtörje és a nekünk ígért területekhez juttasson bennünket.

A bécsi brit követség katonai attaséja Sir Thomas Cuninghame ma délután Ebenfurthba, a magyar határra érkezett.

A megszállás első napjainak harcaiban Schneider keresztényszocialista párttitkár, mint az ismeretes, Szentmargitbányán megölték.

Ez az eset a bécsi keresztényszociális körökben, amelyek eddig rokonszenveztek a jelenlegi magyar rezsimmel, nagy visszatétést és elkeseredést keltett. A keresztényszociális lapok a legélesebb hangon támadják a magyar kormányt. A „Neue Freie Presse“ soproni tudósítója megerősíti, hogy Héjjas és Fridrich István elhagyta Sopront, melynek Ostenburg őrnagy a katonai parancsnoka. Sopron egyébként csaknem kihaltnak látszik, alig jár ember az utcán. A városban nagy az éhsémszerhiány.

Sopron vidékére újabb magyar csapatok érkeztek.

ami arra vall, hogy a kormány a második zónát egyelőre nem szándékozik kiűriteni.

A pesti lapok illetékes helyről közlik, hogy antant-jegyzék Nyugatmagyarország ügyében eddig nem érkezett a magyar kormányhoz. Budapestben szintén elterjedt a híre, hogy az antant Sopron és vidéke azonnali kiűritését követeli. Illetékes helyen ezt cáfolják. Az antanttól a nyugatmagyarországi kérdésben eddig csak egy jegyzék érkezett, augusztus 29-iki dátummal. Ebben csupa felvilágosításokat kérnek a szövetségesek. Mindennek ellenére nem lehetetlen, hogy az antant már meghozta döntését.

A magyar kormány ismét minisztertanácsot tartott, amelyen a folyó ügyeken kívül a nyugatmagyarországi eseményekkel is foglalkoztak. A minisztertanács után a hivatalos Magyar Távirati Iroda közölte, hogy a

gróf Bánffy Miklós külügyminiszter távozásáról elterjedt hírek valótlanok.

A külügyminiszter továbbra is hivatalában marad. Gróf Bánffy Miklós, mint ismeretes, a nyugatmagyarországi eseményekkel kapcsolatban tárgyalásokat folytatott az osztrák kormánnyal, amelyek azonban holt pontra jutottak. Emiatt adta be lemondását. De a minisztertanács kérésére egyelőre a helyén marad.

A magyar kormány, — ugyancsak a minisztertanács határozta el, — jegyzéket intézett a szövetségesekhez, amelyben megindokolja a nyugatmagyarországi kérdésben elfoglalt álláspontját. A magyar kormány beismeri, hogy az Ausztriával szemben támasztott követeléseiről nem intézkedik a trianói békeszerződés, épen ezért és főleg azért, mert Ausztria pénzügyi helyzete szintén labilis,

garanciákat kell kapnia követeléseit biztosítására.

A kormány mindent elkövetett, hogy a vérontást elkerülje.

A nyugatmagyarországi események hatása alatt, úgy a csehszlovák, mint a jugoszláv kormány szükségesnek tartotta, hogy határait megerősítse. Pozsony mellett két csehszlovák hadosztály áll készenlétben, Marburgnál viszont egy jugoszláv divíziót összpontosítottak.

A jugoszláv kormány, szintén a nyugatmagyar-

országi eseményektől befolyásolva, a tegnapi minisztertanácson elhatározta, hogy ragaszkodik a trianoni békeszerződés legszigorúbb végrehajtásához és tiltakozik a nemzeti bizottságnak ama javaslata ellen, amely a jugoszláv-magyar határ kiigazításánál Magyarország javára kedvezményeket akar adni.

A cionista világkongresszus megnyitása

Clerk angol követ és Weizmann megnyitó beszéde

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Karlsbad, szeptember 1. Ünnepléses külsőségekkel, óriási érdeklődés mellett nyílt meg a kongresszus. Az elnöki emelvényen foglalt helyet Clerk prágai angol követ is. A megnyitó beszédet dr. Weizmann tartotta héber nyelven. Többek között a következőket mondotta:

A Balfour féle nyilatkozat nem oldja meg a zsidókérdést, csak lehetőséget nyújt annak megoldására. A cionizmusnak politikai sikere folytán, amely komolyságát és méltóságát annyira gyarapította, hatalmas ellenfele támadt. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a Törökországgal kötött béke még nem ratifikált és hogy a Palesztinára vonatkozó mandátum még nincs aláírva. A kongresszus a telepítési munkálatok kiszélesítésének terveiről, nevezetesen az Északpalesztinában nemrég szervezett területeken való újabb telepítésekről fog tanácskozni. Az öntöző csatornák hálózatának és a vízierők kihasználásának nagyszabású tervei megvalósulásuk felé közelednek. A tervezett egyetem kere-

tein belül létesítendő orvosi főiskola nemsokára valósággyá válik.

Dr. Weizmann ezután az araboknak a zsidók Palesztinába való bevándorlása ellen tanúsított ellentállásáról emlékezett meg.

A cionista politika — mondotta — teljesen világos. A Balfour-féle nyilatkozaton alapuló legcélszerűbb jogokról sem fogunk lemondani és e ténynek az arabok részéről való elismerése, a zsidók és arabok közötti jó viszony kialakulásának lényeges előfeltétele. Megemlékezett még a belső helyzetről és a keleti zsidóság nehézségeiről is. Kijelentette, hogy nem lehet addig várni, míg a keleti zsidóság megerősödik. Minden erőt meg kell fessíteni, hogy az összes elérhető zsidó erők a nemzeti munka szolgálatába állíttassanak.

Clerk angol követ ezután felolvasta az 1917. évi Balfour-féle nyilatkozat szövegét és azt a felszólítást intézte a zsidósághoz, hogy vezetőik iránti bizalommal és türelemmel dolgozzanak a zsidók nemzeti otthonának kiépítésén.

Uj harcot kezdtek az írek

Megszűnt a forgalom Írországban

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Lloyd George ama ritka, szerencsés politikusok közé tartozik, akiknek minden sikerül, mikor a hatalmon vannak. De az ir kérdéssel, amely az egész földkerekséget átfogó angol világbirodalomnak évszázadok óta egyik leg súlyosabb problémája, úgy látszik, Lloyd George sem tud megbirkózni. A közle és a de Valera között néhány héttel ezelőtt megindult tárgyalások hírére nemcsak az angolok és az írek, de mondhatni, az egész civilizált világ megkönnyebbülve lélegzett fel, abban a reményben, hogy vége szakad az örökzöld sziget élet-halál viaskodásának. Az optimizmus korai volt. Az angol kormány messzemenő engedelményeket tett de Valerának, olyanokat, amikről a legkiválóbb ir szabadsághősök; Parnell, O'Brien, a nemrég elhalt Redmond, a háború folyamán mártírhalált halt Sir Roger Casement még csak álmodni sem mertek.

De Valera és sinnein elbarátaiban azonban az angol kormány engedékenységét nem akarják honorálni.

Ők a teljes elszakadástól nem engednek.

Már pedig Anglia, ha élni akar, ebbe semmiképpen sem mehet bele, mert Írország teljes kiválásával a hatalmas brit világbirodalom egyik legfontosabb pillérét veszítene el. A teljes ir függetlenség az amúgy is laza szerkezetű birodalom szétesésének a kezdetét jelentené.

Dublin, Belfast, Cork városok utcáin megint kattognak a gépfegyverek, robognak a tankok. E tragédiának mintha utolsó felvonása kezdődne, mely azonban a szokottnál jóval hosszabbnak ígérkezik.

A ma érkezett szűkszavú táviratokból kitűnik, hogy az újból kitört ir-angol harc az eddigi méreteket is jóval meghaladja. Az ir vasutasok egy része ezrájba lépett és a kormány ugylátszik, komolyabb következményektől tartva,

kedd óta Írországban az egész vasúti forgalmat megszüntették.

A letartóztatások, éhségstrájkok újból megkezdődtek és Belfastban, a legnagyobb ipari centrumban, ahol Anglia és az egész világ legnagyobb hajógyárai vannak, utcai harcok folynak.

A miniszterelnök újabb rohama a liberálisok ellen

Averescu beszéde Déván és Gyulafehérváron — A liberális párt hadüzenete

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Averescu tábornok miniszterelnök Déván a tiszteletere adott ebédén többek között ezeket mondotta:

Az erdélyi román nemzeti párt a háboru természetes következményeképpen összeomlott. Hasonlóképpen összeomlott a konzervatív párt, amely már nem is létezik. Ezek helyett új pártok keletkeztek. Hasonlóképpen omlott össze a háboru sulya alatt a liberális párt. A liberális párt vezeterei megértették ezt a dolgot és megkezdődött a két áramlat játéka: a régi és az új liberálisoké. Az elsők, el akarták fojtani a fiatal liberálisok mozgalmát, akik számoltak az új áramlatokkal és irányokkal. Ezt onnan tudom, mert naponta értesültem, mi történik a liberálisok között. Egy adott pillanatban szinte azt hittem, hogy a fiatal liberálisok megnyerik a játszmát és hogy a párt és az ország java érdekében történt meg az átalakulás. Nem tudom, mi uton-módon, de konstataálhattam, hogy

az őliberálisok áramlata került ki győztesen,

ez került túlsúlyba és most mindenáron hatalomra akar jutni. Ők most régi stratégiájukhoz folyamodtak, a zavarosbani halászáshoz. Anélkül, hogy rezsinváltozásról lett volna szó, eljöttek a kamarába és ellenem ígatták az ellenzéki képviselőket. És sikerült is bizonyos áramlatot felidézniük, mely azonban a mi egyesült erőnken megtört.

— Valósággal profétai kijelentést kell tennem:

azt hiszem, mi vagyunk az utolsó párt, amely egységes parlamenti többséget adott.

A jövő kormányok csak együttműködés alapján alakulhatnak meg. Hasonlóképpen meg vagyok győződve, hogy az új pártok egyike adja oda magát a liberális párt fejszéjéhez nyélnek.

— A nemzeti párt kebelében a régi királyság pártjaihoz hasonlóan egy maréknyi oligarchia húzódik meg és kijelentem, hogy minden kísérlet a néppárttal fogja magát szemben találni, de amikor mi majd zászlót bontunk a liberális párt ellen, akkor bizonyos-

vagyok benne, hogy valamennyi új párt a mi zászlónk alá fog sorakozni, hogy kivédhessék a liberálisok kísérleteit.

A gyulafehérvári banketten a miniszterelnök ezeket mondotta:

Németországban tartózkodva, a német lapokból értesültem, hogy a liberálisok fészkelődnek és hogy Maniu kormányváltozást követelt. Ugyancsak e lapokból láttam, hogy a koronázási ünnep tavaszra marad, mert így kívánja ezt a belpolitikai helyzet. Erre írtam Argetoianunak és azt az óhajomat tejeztem ki, érintkezésbe akarok lépni a néppel, hogy meggyőződjek, számíthatok-e még a nép bizalmára. Kértem Argetoianut, könnyítse meg nekem, hogy Erdélyben két-három helyre ellátogathassak. Ezt megtejttem és a látottak feljogosítanak arra, hogy azzal a meggyőződéssel távozzam, semmi sem változott és túlzás nélkül mondhatom, hogy a nép bizalma irántam inkább megnőtt. A látottak arról is meggyőzték, hogy a koronázást el kell halasztani. Tudom, hogy a rosszhiszeműek ezt ellenem fogják kihasználni, de nem törődöm vele. En előre akarok haladni, folytatni akarom a megkezdett munkát azon az uton, amelyen elindultam.

Averescu tábornok hazateérése és Erdélyben mondott beszédei a belpolitikai életet erős mozgásban hozták. A pártok sorra megmozdulnak, Beszarábiában az ottani parasztpárt Inuletz féle szárnya tartotta meg kongresszusát, melyen kimondták, hogy nem követik Halippa és Stere példáját, akik a beszarábiai parasztpárt tetemes részével a Mihalache és Lupu vezetés alatt álló királyságbeli parasztpárthoz csatlakoztak. A kongresszus egyben kimondta, hogy küzdeni fog a kormány ellen, azonban a liberálisokkal sem akar együttműködni.

A liberális párt Romanatiban lépett ki a nyílt politikai küzdelem terére. A párt ottani szervezkedő gyűlésén a központból Duca volt miniszter, a párt egyik legjelentősebb tagja és Romanati nemrég megválasztott képviselője nyíltan bejelentette, hogy

a liberális párt megindította a harcot a kormány megbuktatására.

— A mostani kormány, — mondja Duca, — nem kormányozhatja tovább az országot, mert nem bírja többé a nép bizalmát. A liberális párt ezért indítja meg a hadjáratot a kormány megbuktatására. Ez a kampány tulajdonképpen akkor indult meg, mikor Romanati a részleges választáson öt vitte győzelemre. Ez annyit jelent, hogy a nép már jóllakott Averescuval és újból a liberális párt kezébe akarja adni a hatalmat. A mostani kormány eltávolítása tehát a nép kívánsága.

A kisebbségek védelme a népszövetségben

Genf, szeptember 1. (R. T. I.) A népszövetségi tanács tegnapi ülésén elhatározta, hogy a Magyarországgal kötött békeszerződés 60. és a Romániával kötött szerződés 10. és 11. szakaszait, amelyek a kisebbségek védelmére szólnak, a népszövetség garanciája alá helyezi.

Az új portugál kormány

Lisszabon, szept. 2. (R. T. I.) Almedia köztársasági elnök Antonio Granjo volt kereskedelmi minisztert bizta meg a kabinetalkálással. Az új kormány külügyminisztere Baretto lett.

Újabb merényletterv Mexikóban

London, szept. 2. Mexikóban újabb merénylettervet fedeztek fel, amelyet Obregon tábornok kormánya ellen akartak elkövetni. A tervet Perez tábornok készítette, aki Obregont meg akarta öletni. Amikor Perez megtudta, hogy terve kiderült, az Egyesült-Államokba menekült. Dopez tábornokot és több magasrandu katonatisztet letartóztattak, a gyanú ellenük, hogy részük van a merénylettervben. (Damián.)

A nagyköveti konferencia határozata Nyugatmagyarország átadásáról

Az osztrák kancellár bejelentése a külügyi bizottságban

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az osztrák nemzeti tanács külügyi bizottságának üléséről a következő részletes tudósítás számol be:

A kancellár részletesen ismertette a magyar kormánnyal folytatott tárgyalásokat. Mint jellemző körülményt felemlítette, hogy még agusztus hó 28-án, vasárnap délelőtt is megjelent nála a magyar követ és a Héjjasokról, Prónayokról és Ostomburgokról szálló hírekkel szemben kijelentette, hogy az ő információi szerint

az osztrák bevonulást semmi sem fogja megzavarni

és hogy a magyarok az antant utasításai szerint járnak el. Pedig ebben az időpontban a magyar minisztertanács ma elhatározta, hogy a második zónát egyáltalában nem adja át, hanem megtartja zálogul az Ausztriával szemben támasztott pénzügyi igényei biztosítására.

Ezután a kancellár közölte a bizottsággal, hogy szerdán este felkereste őt Gratz volt magyar külügyminiszter és sajnálkozásának adott kifejezést a nyugatmagyarországi incidensek miatt. Bejelentette, hogy a magyar kormány egy jegyzékét fog intézni az osztrák kormányhoz, amely lehetővé teszi a jelenlegi súlyos helyzet megoldását. Tényleg közvetlenül a bizottsági ülés előtt a bécsi magyar követ át is adta kormányja jegyzékét. Ebben a magyar kormány kifejezi sajnálkozását az események miatt, azonban elhárítja magától a felelőtlen elemek által elkövetett kihágásokért való felelősséget. Hangoztatja, hogy a magyar kormány maga is nagy sulyt helyez arra, hogy a rendet helyreállítsák és hajlandónak mutatkozik az osztrák kormány ilyen akcióját támogatni és saját csapatait is rendelkezésre bocsátani.

A jegyzék végül bejelenti, hogy a B-zónára vonatkozólag is indítványt fog tenni a magyar kormány.

Ezután a kancellár előadta az osztrák kormány intézkedéseit Burgenland zavartalan birtokbavételére. Különösen kiemelte, hogy a kormány ismétlenül hangsúlyozta az antantnál annak szükségességét, hogy tekintettel a vár-

ható eseményekre, állítson csapatokat rendelkezésre, sőt arra is hajlandónak mutatkozott, hogy esetleg maga adja a csapatokat.

Azonban ezt az indítványt az antant nem fogadta el.

Az osztrák kormány természetesen a jegyzékben foglalt indítványt azonnal visszautasította.

A kancellár továbbá beszámolt a bizottságnak az angol kormány jegyzékéről, amelyet a budapesti ügyvivője utján juttatott el a magyar kormányhoz. Ebben a jegyzékben **az angol kormány tiltakozik Magyarország eljárása ellen és felhívja magyar kormányt, hogy a békeszerződés kikötéseit szigorúan hajtsa végre.** A szövetségi kancellár hangsúlyozta, hogy a magyar kormány a burgelendi eseményekkel jogtalanságot követett el, de remény van arra, hogy az ügyet hamarosan kielégítően meg fogják oldani.

A kancellár végül bejelentette, hogy megérkezett a párisi nagykövetség tanácsának régen várt határozata, amelyet a tanács szerdai ülésén hozott.

A határozat tiltakozik a nyugatmagyarországi események ellen, felelőssé teszi ezeket a magyar kormányt,

utalva a Magyarországnak már tett engedelmekre és követeli, hogy a magyar kormány

haladéktalanul tegyen eleget kötelezettségének.

Az osztrák kormánynak pedig azt javasolja, hogy jelentse ki készségét arra, hogy a magyar kormánnyal a nyugatmagyarországi vármegyék átadása után hajlandó tárgyalásokba bocsátkozni az átadásból származó pénzügyi és egyéb kérdések felől.

Erre az utóbbira — folytatta Schober — az osztrák kormány mindig is hajlandónak mutatkozott és erre való készségét több ízben közölte a magyar kormánnyal.

A kancellár beszédét hosszabb vita követte.

A városok adószedési joga

Veszélyben a jövő évi büdzsé — Tárgyalások a pénzügyminisztériummal

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A jövő év május elsején az állam meg akarja szüntetni a városok adószedési jogát. Erdély valamennyi városa tiltakozott már e törvényjavaslat ellen, amely a városok fejlődését veszélyezteti. De ugyilátszik a protestálás nem volt nagyon eredményes, mert az állam a városok adószedési jogának megszüntetését már is megkezdte. A mozi, színház és más látványosságok — például — ezideig 32 százalék adót fizettek. Ebből tízenkettő a nemzeti színház alapja javára ment, a fennmaradó husz százalékot a város kapta. A multkoriban aztán a pénzügyminiszternek rendeletet adott ki, mely szerint a látványossági adót szeptember elsejétől ő szedi s a városoknak csak öt százalékot juttat belőle. Tekintettel arra, hogy az adó állami behajtása nehezen fog menni, valószínű, hogy a városok az eddigi járulékból fennhagyott negyedrészt se fogják megkapni.

Még súlyosabb helyzetbe került a város az új adótörvény azenítésével. Az életbeléptetett adóform megszűntette a külön föld és házadót. Ezzel a városok elvesztették azt a biztos alapot, mely után a városi pótdadót ki szokták vetni s így a városok jövő évi költségvetése veszélyeztetve van.

Ennek és sok más függőkérdésnek a tisztázására dr. Pop Julian kolozsvári polgármester és dr. Dandea Emil, a városi tanács pénzügyi referense szombaton hosszabb megbeszéléseket folytattak Simionescu pénzügyi vezérigazgatóval. Nincs kizárva, hogy Erdély valamennyi városának képviselőiben bizottság fog leutazni Bukarestbe, hogy Titulescu pénzügyminiszterrel tárgyalják meg, miképen gondolja az állam a városok büdzsójét fedezni s milyen garanciát adhat, hogy az előirányzott költségvetés fedezése sikerülni is fog.

Százharmincnégy ember a szabad ég alatt

Fejük felett bontatták le a házat — Dr. Pop Julian polgármester nyilatkozata

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Az egymásután napvilágra kerülő lakásbotrányok közt mindenesetre a legnagyobb közvértékű a Krizbai-utca 62. szám alatt lévő barakképület lerombolása, mely tizenhét családot tett hajléktalanná. A meglehetősen homályos háttérű eset részleteit itt adjuk.

Bétfőn egy rendőr jelent meg az olajgyár mögött lévő barakképítménynél és felszólította a lakókat, hogy szerdán reggelig hurcolkodjanak ki, mert a lakásokat le fogják bontani. A lakók — csupa földhözragadt, szegény napszámos és gyári munkás — nem vették komolyan az ultimátumot, mert tudták, hogy a telek és a rajta levő építmény per alatt áll és ennek előidéig a barakk lebontására senkinek joga nincs. Persze, nagy volt a rémület szerdán reggel, amikor Caracioni kapitány vezetésével egy csomó rendőr és munkás ment ki a Krizbai-utca s miatt hozzáfogtak a ház lebontásához, a benne lakókat kizavarták belőle.

Rongyos, félig meztelen gyerekek sivitottak a kis csomókba rakott szegényes holmi körül. A felnőttek sopánkodtak és jajgattak. Fulottak, könyörögtek. Rimázkodásukat elfojtotta a csakány zubogása s az egész tájat sűrű porfelleg lepte el. Százharmincnégy ember lett földönfutóvá.

Munkatársunk ez ügyben tegnap felkereste dr. Pop Julian polgármestert, aki a következő kijelentést tette:

— A lerombolásról sem én nem tudtam, sem a lakásbirtokosok. A történetekről csak akkor értesültem, amikor a kizavart emberek küldöttséggel kerestek fel. Szerencsére, ez elég hamar történt, úgy, hogy még volt időm az építmény teljes lerombolását megakadályozni. Azonnal utasítottam a rendőrséget, hogy a kilakoltatottakat sürgősen helyezze el s amint értesültem, tizenhét családot már vissza is költöztettek az épen maradt építménybe. A másik négy, amely most szabad ég alatt van, szintén elhelyezést fog nyerni.

— A barakképítmény lerombolása olyan határozat alapján történt, amelyet a városi tanács még a magyar rezsim alatt hozott. Az olajgyár kérte, mert építkezni akart és azért kapta meg az engedélyt a lerombolásra, mert az épület már akkor ruinált állapotban volt. Hogy ez a határozat miképp jutott a rendőrséghez, miért került elő épen most és miért siettek annyira a végrehajtásával, — ez a megindított vizsgálat folyamán fog kiderülni. A helyes eljárás mindenesetre az lett volna, hogy előbb gondoskodni kellett volna a százharmincnégy ember elhelyezéséről és miután a várost is értesítették, csak akkor lett volna szabad a barakkokat lerombolni.

Kilakollatják a zsidó menzát

Küldöttség a belügyi államtitkárhoz és az egyetemi rektorhoz

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Lakástörvény, lakásrendeletek, lakás-bizottságok és hivatalok, rekvirálások, kiutalások, be- és kilakoltatások, bonok, igazolványok, módosítások és átszervezések, referensek, főnökök és titkárok — mindhába. Kolozsvár lakásügye még mindig súlyos válsággal küzd és ha illetékesek nem járnak el nagyobb körültekintéssel, a jövőben is napról-napra megismétlődnek a legképtelenebb visszaesések.

Most a különben is súlyos anyagi válsággal küzdő zsidó menza akadémiát lakollatják ki egyetlen kis szobából a fő irodahelyiségéből, amelyben az Ezra zsidó egyetemi hallgatók egyesületével együtt szorult össze a menza adminisztrációja. És mindez a legérthetlenebb körülmények között, minden előzetes értesítés nélkül történik.

Pénteken reggel a zsidó menza Jókai-utca 11. szám első emeletén lévő helyiségének zárt ajtajára egy lakáshivatali írást ragasztottak ki — hogy ki, azt senki nem tudja. Az állt rajta, hogy a szobát elrekvirálták és a menza tartozik onnan három napon belül kiköltözni, ellenkező esetben karhatalom hajtja végre a kilakoltatást. A menza irodája már másfél év óta működik abban a helyiségben, soha nem háborgatták és most minden előzetes értesítés helyett, kiutasítják, anélkül, hogy számára más lakást utalnának ki.

A buharesti jugoszláv követ nyilatkozata

Szerbia belpolitikai helyzetéről és Szerbia és Románia viszonyáról.

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bukarest, szeptember 3. (R. T. I.) Ciolak Antici, Jugoszlávia buharesti követe, egy újságitárnak adott interjújában a következőket mondotta:

Péter király halála nem okoz az államéletben zavarokat, mivel Sándor király, akinek állapota napról-napra javul és nemsokára az országba érkezik, már néhány éve gyakorolja a szuveren jogokat és nagyon szeretik az egész országban. A helyzet az új alkotmány megszavazása következtében nagyon kielégítő. Meg kell cáfolnom, hogy Jugoszláviában szeparatiztikus mozgalmak volnának, föderációs törekvések ellenben vannak.

A jugoszláv bizottság a két ország közlekedéséről igen kielégítő megállapodásra jutott a román bizottsággal. A két ország közt a határ csak ideiglenes. A két kormány kiküldöttjei most dolgoznak a végleges határvonal megállapításán. A román területen maradt szerbek és viszont a szerb földön élő románok reciproc alapon a legmesszebbmenő jogokat élvezik.

A macedóniai románok helyzetére vonatkozólag maga Take Jonescu konstatálta legutóbbi belgrádi tartózkodásánál; kormányunkja legjobb intenciókkal van eltelve ezek irányában. Intézkedések történtek, hogy a macedóniai románok megnyithassák templomaikat, melyeket a háború alatt bezártak.

Egy hivatalos akta kézbesítésének ez a módja már egymagában is egyedülálló. A kiltatás ténye azonban egyenesen kétségbejuttató helyzetbe juttatja azt a háromszáz szegény zsidó egyetemi hallgatót, aki a megnyitó órái félre lépve épen most akar megint Kolozsváron elhelyezkedni és aki a menza segítsége nélkül nem is tudná tanulmányait folytatni. A pénz és étkezőhelyiség hiánya már amúgy is a legnehezebb helyzetbe sodorta a zsidó diákságot, ha most a menza irodahelyiségét is elveszlik, a pénzszerzésnek és újjászervezésnek adminisztratív lehetőségétől is megfosztják ezt az igazán nagyfontosságú diákjóléti intézményt.

Ugy értesültünk, hogy a zsidó egyetemi hallgatók küldöttsége holnap megjelenik az egyetem rektoránál és a belügyi államtitkárnál. Hiszik, hogy a felsőbb körök köllően értékelni tudják majd a zsidó egyetemi hallgató-ság kívánságát és az elrekrutált irodát visszaadják rendelkezésükre.

A németkormány harca a reakcióval

Tüntetések a német városokban — Anglia állásfoglalása

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, szept. 2. A német kormány a munkásság és a polgárság köztársasági érzelmű elemei biztatására most már alaposan nekilát a reakció féltelenségeinek megnyirbálásához. A katonai alakulatokhoz éleshangú parancsok mentek, amelyekben a különböző uniformisok viselését tiltják és minden katonai személy, tiszt, épen úgy mint legénység csak a republikánus egyenruhát viselheti.

A kormány tíz lapot, köztük a jobboldali pártok orgánumát, a „Deutsche Tageszeitungot is beszüntette és ez ellen egyetlen megmozdulás volt a klerikális Bajorországban, ahol minisztertanács tiltakozott a birodalmi kormány lapbetiltó rendelkezésével. Németország nagy ipari városaiiban újabb tüntetések voltak. Így Potsdamban, Karlsruheban, Mannheimban, Kielben, Brémában és Berlinben a tüntetők erősen tiltakoztak a militarizmus és a reakció ellen. A berlini tüntetésen félmillió ember vett részt. A tüntetést császári palota előtt tartották meg.

Mialatt a német köztársaság nehéz harcát vívja a reakcióval, Vilmos volt német császár állandóan sürgöny-örintkezésben van régi híveivel és a politikai eseményekhez nemcsak mint véleményező szól hozzá, hanem állást is foglal és instrukciókkal látja el híveit. Erről az angol kormány is tudomást szerzett és felhívta a holland kormány figyelmét arra, hogy az ex-császár eljárása sérti a megállapodást, amelynek alapján menedékjogot élvez. A holland kormány az angol jegyzék vétele után megtiltotta Vilmosnak politikai tartalmú táviratok elküldését. Az angol kormány hivatalosan közli, hogy a kormány a legnagyobb figyelemmel kíséri a németországi eseményeket. Anglia semmiesetre se tűrheti, hogy a világháborúért felelős irányzat újra hatalomra jusson.

Szövetséges bizottságok mennek Oroszországba

Páris, szept. 2. Az orosz éhínség leküzdésére összeült szövetséges bizottság elhatározta, hogy Csiapserinhez jegyzéket intéz, amelyben felkéri, engedje meg több szövetséges bizottság kiküldését Oroszországba. (Damian)

Albánia ügye a népszövetség előtt

Páris, szept. 2. (Damian.) Az olasz sajtó azt írja, hogy az albán kérdés a napokban a népszövetség elé kerül. Olasz lapvélemény szerint Albániának meg kell adni a teljes függetlenséget az 1919. évi határokon belül. Az olaszok azonban nem tűrik a Valonára és környékére vonatkozó birtokjogok megoszlását.

HÍREK

AZ UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	877
Kiadóhivatal	844
Zs. H. Sz.	558

Figurák

Uj házban laknak, új butorok között. Az esztét székreny mellett, amely mindent mutatott, a vasszékreny állt, amely mindent elrejtett. Gasdagok voltak és sokat reméltek. Csak az fájt nekik, hogy a patikus meg a nagytrafikos állandóan ellenük agitált. Mikor a zsidó arisztokrácia valamilyen estélyi rendezett és afőlt tanakodtak: meghívhatják-e arra Goldblattékát, a patikus az asztalra csapott és azt mondta: nem lehet. Nobleszoblizs. Azok csak parvenük.

— Ezt neked köszönhetem — szöriült Goldblattné. — Te vagy az a nobleszoblizs. Hiába szeretél egy milliót, egy nagy nímánd vagy, egy nobleszoblizs.

Goldblattnak a szivébe markolt ez a beszéd. Itt áll a milliójával és le van nézve. Le van nézve. Nem hiszik el, hogy milliómos, azért van ő lenézve.

— Nüná, majd nem néznek le — mérgezőldött Goldblattné. — Ha egy milliómos reggel este templomba jár, azt le kell nézni.

Goldblatt gondolkodott. Ebben van valami. De a templombajrást megszokta, azt nem lehet csak úgy abbahagyni. Az ember belebetegszik ügyesibe.

— Tudod mit — szölt hirtelen megvilágosodással — szombat szivarozni fogok. Ezt még nem szoktam meg, talán nem fog megártani.

Szombat szivarozott. Ez hatott. Az dilatorvos már meg is emelte előtte a kalapját. Az ortodoxok észrevehető respektussal néztek rá. Mégis csak lesz valami igazság abban a millióban. Mert mire föl szivarozik, ha még egy milliója sincs?

A patikusék meg a nagytrafikosék azonban nem vettek tudomást a szombati szivarozásról és rendületlen fölénnyel néztek le a Goldblatt családra.

— Ki kell találni valamit — nógatta Goldblattné az urát — hogy előkelőnek tartsanak.

Kitaláltak bizony százfélélt is, semmies használt. A patikus mindig csak ezt mondta: nobleszoblizs. Olyan erővel rántotta össze a két szót, hogy kétségbevonni sem lehetett.

Egy napon Goldblatt panaszkodni kezdett. Élesen nyilatkozott az eleiben. Goldblattné elsápadt:

— Ha ez egy köllika, akkor végünk van. Egy szép milliómos, akinek köllikája van. Goldblatt, ne nyögjél nekem. Goldblatt, te ezzel a köllikkáddal a föld alá teszel.

Elhívták az orvost. Goldblattné reszketett. Ha ez kimondja azt a rettenetes szót, akkor vége van.

Az orvos a fejét rázta. Ez nem közönséges dolog.

Goldblattné föllegezett. Hál istennek, még remélhet valamit.

Az orvos még kifejezőbben rázta a fejét. Ez vakbélgyulladás. Még pedig nagyon súlyos.

Goldblattné arcn édes reménységek derültek. Hát igaz? Hát lehetséges? Olyan vakbélgyulladása, mint amilyen a főhercegeknek volt.

Olyan, de még komplikáltabb.

— Goldblatt, drágám, — újjongott az asszony — vakbélgyulladásod van. Egy tréfa, hogy ez milyen szerencse. Most beszéljen a patikus. Köpök rá. Hiszen közönséges spanyolnáthában halt meg az első felesége. És ő akarja nekem mondani, hogy nobleszoblizs. Én fogom neki mondani.

Az orvos borogatást rendelt és elment. Délután visszajött. Ha a láb emelkedik, akkor a beavatkozás elkerülhetetlen.

Goldblattné rakta a borogatásokat és szakadatlanul beszélt.

— Látod Goldblatt, csak kétségbeesni nem szabad. Ami meg van írva, az meg van írva és ha a patikus a fejére áll, akkor is első leszünk még ebben a városban. A vakbélgyulladás hál istennek, már bizonyos. A patikus

pukkadni fog. Most még csak a beavatkozás kellene. De az a drága jó isten majd még ezt is megadja.

Megadta. Délután azt mondta az orvos, hogy a beavatkozás elkerülhetetlen.

Goldblattot Pestre vitték. A tanár, aki megvizsgálta, szanatóriumba szállította, a magába persze. Bőrökölésében ez úgy hatott, mint a bomba. Ilyesm meg nem fordult elő a bőrökölési krónikában. Az emberek otthon haltak meg, legjobb esetben a megyei kórházban. De hogy valaki szanatóriumba menjen, az még igazán nem fordult elő.

Ezt még a patikus is belátta. Lassan-lassan engedett is arisztokratikus tartózkodásából. Hiszen az a Goldblatt szanatóriumban van. Egy szanatórium — alle Respekt.

És négy hétig egyből se beszéltek Bőrökölésében, csak arról, hogy Goldblatt szanatóriumban van és kioperálták a vakbélét. Nagyszerű. Akár csak egy lipótvárosi bankárnak. Nagy ember ez a Goldblatt. Igazi milliómos.

Mikor haza jött, olyan tisztelettel fogadták, mint egy potentátot. Tisztelték és csodálták. Újjal mutattak rá: ez az a Goldblatt, aki szanatóriumban volt. Sza-na-tó-ri-umban. Egy tréfa, hogy az milyen előkelő.

Goldblattné boldog volt. A patikusék lenéztek náluk és ők visszavizitáltak. És minden mondatát így kezdte:

— Fent a szanatóriumban... hiszen tetszik tudni, mi szanatóriumban voltunk.

u. p.

— A Haggibber teasztolya. A Haggibor sportegyesület szombaton, 11-en este 9 óras kezdettel nagyszabású szezonnyitó teasztályt rendez a Központi-szálló termeiben. Az estélyen zene, kabaré és konferansz is lesz.

— A palesztinai arab kérés az angol külügyi hivatalában. Londonból jelentik, hogy a külügyi hivatal gyarmatiügyi osztályán tovább folynak a tanácskozások az arab küldöttség és a megbízott angol főhivatalnokok között. A megbeszélések bizalmas jellegűek és a nyilvánossággal csak annyit közöltek, hogy az arabok és a elonjsták között lévő ellentéteket békés uton hamarosan elintézését nyernek.

— Boris király eljegyezte Mariocara hercegnőt. Szófiából jelenik: A „Politika” című lap szerint Boris király eljegyezte Mariocara román hercegnőt. A lap azt írja, hogy a házasság már elhatározott dolog és a Balkán-helyzet tisztázása után fog megtörténni.

— Vilmos császár szökéséről. Londonból jelentik, hogy a „New York Herald” jelentése szerint Vilmos ex-császár repülőgépen megszökött Doornból. Berlini illetékes helyen nem tudnak semmit Vilmos császár állítólagos szökéséről.

— Amerikai tudós Palesztináról. Newyorkból jelentik, hogy a washingtoni diplomáciai főiskola jogbölcseleti tanára, dr. Putney a „Forum” című tudományos folyóiratban feltűnést keltő tanulmányt írt Palesztináról. A tanulmány azért érdemel meg minden figyelmet, mert Putney Tamás a háború előtt az Egyesült-Államok külügyi hivatalában annak a bizottságnak volt vezetője, amely a keleti ügyeket intézte. Putney annak a véleményének ad kifejezést, tekintettel arra, hogy Palesztinában keresztény államot semmi esetre sem lehet berendezni, az egész világnak érdeke, hogy Palesztina ne mohamedán, hanem zsidó állam legyen. A zsidó nemzet ép úgy áll a keresztény és mohamedán világ határan, mint ahogyan Palesztinának is egészen jellegzetes geográfiai fekvése van Európa és Azzia között. A zsidók képesek a keleti és a nyugati népeket is megérteni. A zsidó Palesztinában — írja az amerikai tudós — a zsidók nem annyira egyéni tulajdonságait fogja kiélni mint inkább előnyösen fogja egyesíteni és összegyeztetni Nyugat és Kelet ellentéteit.

Életünk gyermekeinkben teljesül Magunknak adunk, ha a Tarbutunk adunk

— Üszedőlt a koronázási építmény egy része. Gyulafehérvárról táviratozzák: Ma délután öt és hat óra között robbanásszerű dörrenés ljesztette meg a koronázási építkezésnél dolgozó munkásokat. Az épülő királyi lakót a múzeummal összekötő emeleti nyílt folyosónak tizenhat magas és vastag vasbetonoszlopra nehezede tetőzete leszakadt. Az így csak egy oldalra nehezede víz pár perc múlva újabb omlásokat döntött ki. Szerencsére, az építmény e részében senki sem tartózkodott és így komolyabb szerencsétlenség nem történt. A közvetlenül szomszédos építkezésen dolgozó munkások közül csupán hárman szenvedtek könnyebb sérülést. A rögtön megejrt vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a cementpillérek vasbetonja nem kívült meg tökéletesen s ezért nem bírta el a ránszede terhet.

— Postacsomagforgalom Románia és Ausztria között. Bukaresti jelentés szerint szeptember végén megindul a postacsomagforgalom Románia és Németország között. A tárgyalások még folyamatban vannak de a megegyezés biztosnak látszik. Eszerint a Bécs-Bukare t gyorsvonathoz naponként kilón csomagkocsit csatolnak, amelyre tíz kilogramig bármilyen postacsomagot felvesznek.

— Az aradi diákok összeesküvéséi pere. Nagyszebenből jelentik, hogy az irredenta összeesküvéssel vádolt aradi diákok pörének a főtárgyalását holnap befejezik. A vádlottak azzal védekeznek, hogy csak presszió alatt vállalták magukra az irredentizmus vádját. A bíróság a temesvári detektiveket zárt tárgyaláson hallgatta ki. Ezután még huszonnyolc vádlottat hallgattak ki. Valamennyien kijelentették, hogy egyetemesük célja csupán a bolsevizmus elleni védekezés volt.

— A kolozsvári kereskedelmi kamara gyűlése. A kereskedelmi és iparkamara elnöksége, a kereskedelmi és iparkamara átszervezésének kérdésében szeptember 4-én, vasárnap délelőtt 11 órakor az Iparos Egyesület dísztermében gyűlést tart, amelyre a város összes iparos és kereskedő cégeit ezúton is meghívja.

— Harmincmillió líra képlomás. Kassáról jelentik: Az itteni rendőrség páratlanul érdekes bűntényben nyomoz, amely az egész cseh, olasz, francia és magyar rendőrséget foglalkoztatja. Mikor az osztrák-magyar hadsereg visszafoglalta Görzöt, egy Gallay Károly nevű főhadnagy a budapesti első honvéd gyalogezredből, aki civilben festő volt, beköltözött a városból elmenekült gróf Steffani-család kastélyába s onnan vagy harminc eredeti mesterművet — köztük néhány Leonardo de Vinci, Veronese és Valasquez képet — harmincmillió líra értékben eltulajdonított. A háboru végével az olasz rendőrség megindította a nyomozást, melynek eredményeképpen G llayt a párisi rendőrség letartóztatta. Vallomása szerint a képek egy részét eladta, más részét elajándékozta magyarországi és csehországi barátainak. Így lett a görzi képlomás nemzetközi bűntény.

— Halálra ítélt esendőrtiszthelyettes. Budapestről jelentik: A hadbírósg Zagyfi József esendőrtiszthelyest, akit azzal vádoltak, hogy Ferri esendőrtalábornagyot és Menkina alezredest Csernyék kezére juttatta, kötélfalra ítélte. Az ugyanezen ügyben vádlottként szereplő Gencay alezredest felmentették. Az ítélet kihirdetésénél Zagyfi felesége ájultan összeesett.

— Utátelek látározását leggyorsabban és legmegbízhatóbban a Radió kúrija intózi. (Cluj, Str. Reg. Maria 84.)

*** Csodás hatású arczépítő és finomító a Földes Margit créme.** Zsirtalan, ártalmatlan, rögtön szépít.

*** A legjobb rum, essencia 65 lei, más essenciák 75 lei kilónkénti árban kaphatók** Glück Henrik gyárban Oradea Mare (Nagyvárad) a Cale Viet. (volt Kolozsvári-utca) 74. szám.

ZSÁK ÉS PONYVA

mindennemű célokra — kölesönbe is — kapható: **ALBALA IZSÓ TENESVÁR,** P. Traian 2, Sürgönyein: Albalá, Timisora-Fabrik.

SPORT

KASE—MTE. Délután fél 6 órakor mérte össze erejét a két csapat és tekintve, hogy mindkettő komplett összeállításban fog szerepelni, erős küzdelemre van kilátás. A KKASE csapata, amely már régóta nem szerepelt kolozsvári pályán, a következő csapattal fog kiállani: Bacsoai — Mann, Málnási — Schmidt, Goldstein, Bartók — Rekus, Kronstädter, Kaucsár, Antalffy, Kozma. A mérkőzést Winkle vezeti. Előzőleg a Haggibbor II.-ik és ifjúsági csapatai mérte össze erejüket a KASE ifjúsági és II. csapataival.

Szamosújváron a KAC mérte össze erejét a Spártával. A komplett összeállításban szereplő KAC mérkőzést Sugár Andor fogja vezetni.

Désen a KMTE csapata vesz revansot múlt heti vereségeért.

Kadimah, a nemrég alakult marosvásárhelyi zsidó csapat Czinczár Imre bíraskodása mellett Tordán az ottani Sport Club ellen fog mérkőzni.

KOZGAZDASAG

Az állami ipari és kereskedelmi vállalkozás csődje

Az angol kereskedelmi kékkönyv tanulmányos adatai

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A világháboruban résztvevő hadseregek hatalmas szervezeti igényeinek olcsó és célszerű kielégítésére óriási ipari és kereskedelmi vállalkozásokba fogtak. Ennek következtében az egyes államok is, hogy a területi utánpótlást és a mögöttes országgrész ellátását biztosítsák, olyan rendelkezéseket léptettek életbe, amelyek hatalmas államkapitalizmus, mások szerint államszocializmus kialakulására mutattak. A háborus tanulságok alapján aztán a háboruban leromlott államok kormányai, országai gazdasági újjáépítésének könnyebb megvalósítására normális viszonyok között is egyre több ipari és kereskedelmi vállalatot létesítettek, amelyeket mind állami kezelésbe vettek. Csak nemrégem emlékezünk meg a román kormány ama rendeletéről, amely a hadseregben állít fel gyárakat a hadsereg igényeinek kielégítésére a kihasználatlan katonai munkaerő igénybevételeivel.

Európa szakköréit ez a kérdés állandóan és intenzíven foglalkoztatja; sok érv hangzott el az állami ipari gazdálkodás mellett és ellene is. Most lázban ugylátszik meg a román kormány ama rendeletéről, amely a hadseregben állít fel gyárakat a hadsereg igényeinek kielégítésére a kihasználatlan katonai munkaerő igénybevételeivel.

A földmívelésügyi és a halászati minisztérium vállalatának vesztesége négy és félmillió font sterlinget tett ki. A kender termelő szövetkezet deficitje egymillió font sterlingnél többre rug, a likőr és más alkoholos italok gyártásából pedig négyszázharmincöt ezer font sterling veszteség érte az angol államot. A közlelemzési alap egymillió hétszázötven font sterling veszteséget könyvelt el az elmúlt évben, a textil vállalatok öt és félmillió font sterlinget fizettek rá üzemeikre. Az építő-faiparban pedig a veszteség négy millió font sterlinget tesz ki. Nagyon érdekes és a Romániában jelenleg lebonyolódó állami gabonakiviteltre igen tanulságos adat a kimutatásnak az a tétele, amely az angol közlelemzési bizottság üzleteiről szól. Az angol állami élelmiszer kereskedelmi vállalatok összesen százöt millió font sterlinget vesztek üzleteiken.

Európa minden kormánya hasznos tanulságokat vonhat le az angol kékkönyv adataiból. Anglia az az állam, amelynek közgei bizonyára alapos készültséggel látták el munkájukat és az angol hivatalnokok lelkiismeretessége bizonyára kiküszöbölt minden fölösleges veszteséget. Európa más államairól ez nem mondható el. Az állami vállalkozások, ha azo-

kat felületesebb készütséggel és könnyebb lekiismeretű szervek vezeték, semmiesetre sem alkalmasak arra, hogy kitzűtött céljukat: az olcsóbb és megbízhatóbb termékek előállítását elérjék.

Pályázat a hadsereg szükségleteinek szállítására. Aghadügyminisztérium, — mint Bukarestből írják — nyilvános pályázati hirdetményt tett közzé a hadseregnek szülő nagyobb mennyiségű szövet, vászon és bőr szállítására. Az első nyilvános árlejtésen csak belöldi cégek vehetnek részt. A kormány felhívja a hazai kereskedőket, hogy legszolidabb árajánlataikat tegyék meg, mert amennyiben a pályázat nem járna a kívánt eredménnyel, új árlejtést ír ki, amelyen aztán külföldi cégek is részt fognak venni.

A kisajátítási bejelentések határideje. Bukarestből táviratozzák, hogy a földmívelésügyi miniszter a kisajátítás tárgyában előirt bejelentések beadásának határidejét szeptember 15-ig meghosszabbította.

Módosították a tőzsdetörvényt. Bukarestből jelentik, hogy a Monitorul Oficial szeptember elsejei száma a tőzsdetörvény módosításáról szóló kétszakaszos dekrétumot közöl. Eszerint a tőzsdetörvényt minden ügyben külön kell megalakítani. A bíróság tagjai: a kereskedelmi kamara elnöke vagy kiküldöttje, továbbá a tőzsdetagozok közül kisorsolt két tag és két póttag. Az ítéletet a kihirdetés után 5 napon belül írásba kell foglalni.

Szabaddá teszik a fényüzési cikkek behozatalát. A kormánynak igen fontos elhatározásáról számol be egy mai bukaresti távirat. Eszerint a fényüzési cikkek behozatalának tilalmát hamarosan feloldják. Ezzel egyidejűleg azonban a behozatali vámtételeket tetemesen felemlék. A luxucikkek behozatalának szabaddá tétele nagyban hozzá fog járulni az árak megfelelő kialakulásához. Annál sajnálatosabb azonban, hogy az amúgyis túlmagas behozatali vámoikat megint, sőt tetemesen emelik.

Valutapiac:

Bukarest, szept. 2. Márka 98.—, leva 75 1/2—, font sterling 305.—, francia frank 650.—, svájci frank 1200.—, Olasz líra 360.—, drachma 450.—, dollár 88.—, arany 270.—, ezüst 325 7/5, osztr. kor. 8.—, magyar korona 21 7/5—, szokol 103.—, Napoleon —, lengyel márka 800.—, dinár 175.—, török líra —.

Páris, szept. 2. Bukarest 15.—, London 4758, Newyork 1278, Róma 56 7/5, Berlin 14 1/5.

Bécs, szept. 2. Lei 1312 1/2, dollár 1125.—, belga frank —, francia frank 8940, svájci frank 194 5/10, holland forint 362 1/4, dán korona 202 5/10, jugoszláv korona 2448, norvég korona —, svéd korona 244 7/10, szokol 1372.—, leva 910, líra 5180.—, márka 1818.—, lengyel márka 35 2/5, font sterling 4240.—, rubel —, magyar korona 189 5/10.

Prága, szeptember 2. Lei 93 5/10, dinár 176 2/5, márka 95 7/5, leva 66.—, svájci frank 1428 5/10, norvég korona 1124 1/2, dán korona 1494 1/2, svéd korona 1814 1/2, líra 371.—, francia frank 651 1/2, font sterling 310.—, dollár 82.—, osztr. kor. 702 5/10, belga frank —, lengyel márka 195.—, holl. for. 2659 1/2, magyar kor. —.

Berlin, szept. 2. Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 1181 3/10, Kopenhága 1544 4/5, Stockholm 1898 1/10, Helsingfors —, Róma 397 6/10, London 328 8/5, Newyork 2728.—, Paris 690 3/10, Zürich 1581 4/5, Madrid —, Bécs 1028.—, Prága 104 4/5, Budapest 2177, Bukarest 102.—.

Zürich, szept. 2. Bukarest 692 5/10, Berlin 677 1/2, Amsterdam —, Newyork 583, London 2188.—, Páris 4510.—, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága 104 1/4, Stockholm 12710, Kristiania 80.—, Madrid —, Prága 705.—, Budapest 147 5/10, Zágráb 355.—, Buenosayres —, Varsó 30.—, Bécs 69.—, osztr. leb. kor. —.

Budapest, szept. 2. Lei —, font ster. —, leva —, dollár 882 1/2—892 1/2, francia frank 3090—3100, márka 455—465, líra —, osztr. kor. —, rubel —, svájci frank —, szokol —, dinár 325—345, lengyel márka 13—14, napoleon —.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON BRNO
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
 Szerkesztőség: Calca Reg. Ferdinand [volt Ferenc József-ut] 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókiadó: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9.
 Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

MAGYAR SZÍNHÁZ
 Vasárnap d. u. 8 és fél óraker: Gróf Monte Cristo. (Mérekeket helyarákkal.)
 Vasárnap este fél 8 óraker: Fulu rossza. (Hajnal Eldi, szerződött tag első fellépésével. Rendes helyarákkal.)
 Hétfő: A hatyu. (Ujdonság, 8-adszor. Rendes helyarákkal.)
 Kedd: Trubadour. (Sugár Frigyes szerződött tag első fellépése. Opera-helyárak. Opera-hérlét, 1. szám. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
 Szerda: A hatyu. (Ujdonság, 4-edszer. Rendes helyarákkal. Napibérlét 1. szám A.)
 Csütörtök: A beoltott Adolár. (Operett-ujdonság, először. Premiére-helyarákkal. Premiére-bérlét, 1. szám.)
 Péntek: A beoltott Adolár. (Operette-ujdonság, 2-edszor. Rendes helyarákkal. Napibérlét 2. szám, B.)
 Szombat: A beoltott Adolár. (Operett-ujdonság, 3-adszor. Rendes helyarákkal. Napibérlét 3. szám, C.)
 Vasárnap d. u.: Piroska és a farkas. (Gyermek-előadás igen olcsó helyarákkal.)
 Vasárnap este: A beoltott Adolár. (Operette-ujdonság, 4-szer. Rendes helyarákkal. Bérlétszám.)
 Hétfő: A beoltott Adolár. (Operette-ujdonság, 5-ödször. Rendes helyarákkal. Napibérlét 4. szám, D.)
 A műsorra tűzött előadások jegyei előre megváltathatók a színház pénztáránál.

A színház tizedi hírei: A beoltott Adolár. Épen egy éve annak, hogy a bécsi Komödienhausban egy ellenállhatatlanul kacagtató, finom zenéjű operettet mutattak be Der verjüngte Adolár címen, olyan harsogó sikerrel, a minőre évek óta nem volt példa. És aki ma megőrzi a Wiener Komödienhaus színlapját, látja, hogy még mindig ezt az operettet adják megszakítás és szünet nélkül. Bécsben most már közel van a 400-adik előadásához, a beoltott Adolár, mely nem lép fel irredalmi igényekkel, egyetlen célja, amelynek azonban derekasan megfelel, az, hogy néhány óráig reng a színház a jókedvű kacagástól. A témája egészen modern: Egy vidéki öregedő papucshóst (Leovey), aki családjával a fővárosba rándul, a Steinach-féle pubertás mirigyvel, még pedig egy bakkecske mirigyével megfiatalítanak. Ebből aztán a legfurcsább helyzetek támadnak s a nagyzerű bohózat jelenetek át meg át vannak szőve a legfrissebb énkészámokkal s a legváltozatosabb táncokkal. A beoltott Adolár nálunk csütörtökön fog először színpadon látni Sereg Marcsával, Kabdebó Ducival, Hort Idivel, Mildóssi Margittal, Lévoyval, Bálint Bélával, Nagy Gyulával, Berký Józseffel, Réthelyvel a főszerepekben. A igazgatószáz annyira bizik a darab sikerében, hogy öt egymásutáni estére tűzte ki, valamennyi előadás jegyeit már most árusítja a pénztár. — Az új tenorista bemutatkozása. Kedden este, a Trubadour előadásának korátében fog bemutatkozni az operabaritonista, aki egyszersmind az operákat is rendezni fogja: Sugár Frigyes. A keddi estén kezdődnek meg az idei évad bérlét-előadásai. — A Hatyu. A jövő hét műsorán két este szerepel a rendkívül sikert aratott Hatyu: hétfőn és szerdán, hétfőn még bérlélen kívül adják, szerdán azonban már rendes napi hérlélen. (1. szám, A.) — Vasárnapi előadások. Ma két előadás lesz a magyar színházban. Délután fél 4 óraker a Gróf Monte Christot adják igen olcsó helyarákkal, Tóray Ferencel, este fél 8 óraker pedig a Fulu rossza kerül színre s ennek az előadásnak a keretében fog bemutatkozni mint szerződött tag Hajnal Eldi.

— A bécsi jiddis színtársulat Dé-sen. A Kolozsvárt is nagy sikert aratott bécsi jiddis színtársulat szeptember 3-tól kezdve Dé-sen vendégszeropel a vármegyeház nagytermében. Színrekerülnek a legjobb zsargon-operettek, életképek és drámák. Szombaton: Malkel Soidat, operett, vasárnap: Millioner als Bettler, életkép és hétfőn: Das Fabriksmädel című életkép kerül színre. Az előadások előtt a legjobb zsargon magánzámokat adják elő Strammer, Strammornó és Rabbincovitz.

Pályázat.
 Magyarlapos i. r. hőközség pályázatot hirdet egy új állás azonnali hatállyal. Fizetése melékjövédlemmel együtt heti 200 lei és lakás. Három ort rabbi-tól nyert kabolával kell rendelkeznie. Jó előimádkozó előnyös fizetésbe részesül. Utaköltséget csak meghívott-nak térítünk meg.
 Magyarlapos, 1921. augusztus 29.
 Schöftel hilk. jegyző. Loger József hilk. elnök.

Óriási raktár őszi és téli férfi konfekcióban
 Nagyban! cindás! Jutányos árak!
 Weisz Vilmos és Fia
 Timisouru, — Löffler-palota.

Melissát "körtén, ha finom!"
 cukorkát unat!

HÖLGYEK FIGYELMÉBE!
 Vászna, zephirek, kretonok, harisnyák legolcsóbb beszerzési forrása
WEISZ ÉS MOLNÁR
 női divat-, költői- és rövidáru-üzletében
 Gaica Regele Ferdinand (v. Wesselényi Miklós-utca) 7.

Kereskedők figyelmébe!
Cérna nagymennyiségben állandóan raktáron (kutyafejú márkagar. 400yard)
Landesmann & Weisz Export-Import cég
 az intrai (Olaszország) cérnagár erdélyorszi kizárólagos képviselője és gyári lerakata:
 Cluj, Palatin Urania (Radák-utcai oldal)

Lámpaárú, uborkás- és be-fűttes üvegek, kristálytűhöz csiszolt üvegáru, demijonok legolcsóbban beszerzhetőek
Ansländernél Cluj
 Piata Mihaila Vitezzul 39. sz. alatt
 EN-GROS! EN-DETAIL!

Főkönyvelő
 Keresek azonnali belépésre szállítási szakmában teljesen jártas magyar-német nyelvet bíró mérlegképes fő-könyvelőt. Csakis elsőrangú érők irás-beli ajánlatát kérem. — 2473 I

König szállító, Arad
 Kereskedők figyelmébe!
 Állandó nagy raktár mindenféle rövid- és galanterie-árúkból a

GLÓRIA
 nagykereskedésben Cluj,
 CAL. REGELE FERD.
 (V. WESSELÉNYI-U.)
 30. SZÉKI PALOTA

NEUMANN M.
 férfi fiu- és leányka-ruha áruháza
 CLUJ-KOLOZSVAR, — FOTER.
 Fresko férfi-öltöny tisztu gyanju Lei 750.—

Legolcsóbb elsőrendű szalámli és naponta frissen készült hideg felvágottak kaphatók a
1258
 Huscsarnok és Szalámigyar R.T.-nál Cluj, G. Barbu (Malom-utca) 8. szám alatt Vidéki megrendeléseket postán, utánvét en-gros árban — pontosan eszközlünk **ÁRJEGYZÉK ÉS DÖTTER INGYEN!**

Moskovits Rózsikánál — **Unió-utca 9.**
 Megérkeztek a legújabb őszi-és téli modellek.
 Kalapformálásokat divatos formára, hozzát kelmeből jutányos árban elvállal.
 Masamód cikkek eredeti gyári árban kaphatók:
 2889-1

KÁVÉCSARNOK és étterem jótalok, naponta friss házistémények
GRÜNFELD-nél
 Oradea-Mare, Str. Saguna (volt Kapucinus-utca) 6
 Pontos kiszolgálás!! — Szolid árak!

KLEIN ÉS LAZAR
 nemzetközi szállítási vállalat
 Arad, Str. Col. Pirici (Vörösmarthy) 2.
 Rendszeres gyűjtő és vagonforgalom a kilőföld valamint belső minden irányból és irányba
 Kirendeltség a curtici határállomáson

BLUMENFELD ÉS SIMON
 RT. CLUJ 1208 Bor, szesz, nagykereskedés, likőr- és rumgyár
 Ajánlja saját főzött szilva-, seprpálinkáját és cognacját, kifűnt likőr- és rumkülönlegességeit, valamint finom uradalmi fűborait
 Str. Julia Maniu (v. Szentegyház-u.) 22

Megnyílt	főpostával szemben	Megnyílt
	Baumzweig, Rosenfeld & Co. KÉZMŰ- ÉS DIVATÁRUHÁZA Férfi ruha-üzlet..... Lei 120.-161 180 cm. női "..... Lei 32.-161 Francia dolécek..... Lei 13.-161 La Karton..... Lei 12.-161 La vászna..... Lei 12.-161 Marchetok..... Lei 15.-161 Pamut-szővet..... Lei 15.-161 Férfi zokni..... Lei 8.-161 Női harisnya..... Lei 12.-161 A fel nem sorolt cikkek feltűnő olcsó árban árusítottak	
Megnyílt	főpostával szemben	Megnyílt

Óriási szenzáció az AURORA

cégnél

Piața Mihailu Viteazul
v. Széchenyi-tér 35

Hétfőn, 5-én
veszi kezdetét

2 vagon

gyapjú szövet
rendkívüli olcsó
elárusítása

Meglepő árak !!

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
Telefon 71 Interurban

Allandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karisbaldí porcellán, díszmű- és konyhaberendezési cikkekben.

Csak egy utvezet az erőhöz, egészséghez a páratlan hatás!

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindenütt!

Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszeri Gyár
1256 CLUJ — KOLOZSVAR

Mindenféle porcellánárnyalat, kristályfehér üvegárnyalat, kőedényt és táblaüveget azonnal szállítunk !!!

Ornament üveg és kift érkeztek

Szerezze be lámpaárnyalékait szükségletét

Romlós Testvéreknel
ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
Kérjen árajánlatot

Legolcsóbb bevásárlási forrás

Női-, férfi-, gyermek-harisnyák, fehérneműk, szalagok, himzések — nagy választékban —

IMRE LAJOS

üzletében, Calea Reg. Ferdinand (Wesselényi- és Szép-utca sarok)

Mielőtt vásárol, tekintse meg kirakatalmát!

Feltűnő olcsó árak!

Most érkezett nagy mennyiségben békebeli minőségű prima flor- és muslin-harisnya divat színekben. Gyermek-harisnya, prima flor, minden nagyságban. Nagy választék női selyem-, gyapjú kabát- és alkalmosbuzokban 1197

BLATT

KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUHÁZA
CLUJ, PÖTÉR 13. SZÁM

Ajánlunk helybeli raktárunkból, legolcsóbb árakon:

Havanna fehér simított (flach)	prima	Terzia Lei 8.30
Sealing barna gép. simított (mgltt. gef.)....	prima Lei 10.40 és 9.50	
Superior fehér 1 old. sima	prima Lei 9.30 és 8.50	
Superior barna 1 old. sima	prima Lei 10.40	
Mapart szürke és barna 1 old. simított (gef)	prima Lei 8.40	
Mapart zöld 1 old. simított (gef.)	prima Lei 8.70	
Nyomó papír gép. simított lapos		Terzia Lei 7.90
Nyomó gép. simított		Terzia Lei 8.30
Koncept (fogalmaz.) fehér simított lapos ..	prima Lei 10.40 és 10.70	
Koncept (fogalmaz.) fehér simított lapos ..	prima	Terzia Lei 9.50
Pergament fehér gép simított lapos	Lei 15.—	Terzia Lei 12.40
Pergament fehér simított lapos		Terzia Lei 13.10
Pergament utánzat gép. simított lapos ..	prima	Terzia Lei 14.60
Kristalpergament simított lapos		Terzia Lei 15.50
Famentes irodapapír	prima Lei 15.50	
Levélpapíros különböző kivitelben 25/25 és 50/50	Lei 9.50, 35.—	20% engedménnyel
Üveg- és csiszoló papír minden számban és nagyságban		
1/1 nagyság	Lei 2.— ivenként	
1/4 nagyság	Lei —.50 ivenként	
Szortírozott papírzsákok	Lei 10.50 kilogrammonként	

Banca Centrala pt. Industrie si Comert
S. A. CLUJ

